

הסביבות

עלון להפצת המוסר

"אוהל יוסף" - גובהרדוק ירושלים

ע"ש ישיבתו הראשונה של רבינו גרשון ליבמן זצ"ל נוסדה גטו וילנא תש"ב

פרשת בלק

גליון מספר 296 (329)

תמוז התש"פ

דגל המוסר לרבינו גרשון ליבמן זצ"ל

"וירא כלק בן ציפור וגו'... ויאמר מואב אל זקני מדין,

עתה ילחזכו הקהל" (כ"ב, א')

את נצחום בדרכי הטבע. הוא התעלה יותר מאלו אשר גם כשהם רואים נסים הם מנסים לתלות אותם ולהסבירם בדרכי הטבע. ואז הגיע למסקנה מעשית שגם הוא צריך להשתדל להשיג נצחונות כדרכו של ישראל בדרך שאינה דרך הטבע. איזו דוגת אמונה! אבל על כגון דא, אמרו חז"ל: "עללת במים אדירים והעלית חרם בידק".

מואב במדדש, ומביא אותו רש"י כאן: מה טיבן של זקני מדין? כאן? **כיון שהיו האין את ישראל** נועזין שלא כדרך כל הארץ, אמרו: מנהיג שלהן במדין נתגדל, נדע בהם מה מדתו. אמרו להם זקני מדין: **אין כוחו אלא בפיו**. א"ל: אף אנו נבא כנגדו באדם שכוחו בפיו. ויאמר מואב אל זקני מדין וגו'. והלא אתה מואב שמואבים נלחמים עם המדינים? שנאמר: המכה את מדין בשדה מואב! והשנאה ביניהם מעולם? **משל לשני כלבים** שהיו נוגחים זה בזה. בא זאב על אחד מהם. אמר האחד: אם איני עוזרו, היום הורג את זה ולמחר יבא עלי. לפיכך נתחברו מואב עם מדין.

אין להבין מדוע בלק הפסיק באמצע הדרך, ולא הלך עד הסוף למסקנה הסופית המתחייבת! הלא בקריעת ים סוף נברלו אלופי אדום, "אילי מואב" - הם הם הפטרונים של בלק וחבריו, "אחוזמו רעד נמוגו כל יושבי כנען וגו'" ומדוע לא הגיע למסקנה שאליה הגיעה רחב, אשר, אחרי שתארה בפני המרגלים את

לכאורה רואים כאן מדדנה גדולה באמונה אצל בלק, הוא הגיע למסקנה שבני ישראל מנעחים שלא כדרך כל הארץ, והבין שכח עליון עומד לצידי של ישראל, שאין לתלות

המשך בעמוד ב'

איך בלעם מצליח להכשיל את ישראל

ויהפוך ה' את הקללה לברכה [דברים כג]. ואף שלבסוף לא קלל בלעם את ישראל, מ"מ הייתה קללה בדבריו, והקב"ה הפך אותה לברכה, אך עדיין נהיה קללה מברכותיו. מהי הקללה?

ו"וישימו עליו שרי מיסים". ופירשו הראשונים, **שלא הייתה כוונה** לשעבד את גופם, אלא לתת עליהם מיסים כדי שיעזבו את מצרים, אך בני ישראל (מלבד שבט לוי) **שאהבו את הממון** - הסכימו להיעשות לעבדים. **בלעם** היה אחד מיועצי פרעה ו**נוכח לדעת שתאוות הממון מפילה את ישראל**.

זהו עצת בלעם "הושיב בהן זונות זקינה מבחוח וילדה מבפנים ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמתין ויוצאין לטייל בשוק, זקינה אומרת לו **בשוה וילדה** אומרת לו **בפחות שתיים ושלוש** אמרה לו רוצנך שתשתה כוס של יין כיון **שתה בער בו** אמר לה השמיעני לי הוציאה יראתה מתוך חיקה אמרה לו עבוד לזה ... אלא שאיני מנחתך עד שתכפור בתורת משה רבך ... [סנהדרין קו]. **יודע בלעם שעל ידי רווח ממון** - וכשהאשה הילדה תמכור יותר בזול מהזקינה, יוכלו בני ישראל להתפתות לע"ז ולזנות.

וב"אור החיים" כתב, שהכתוב יעד סיבת הזנות, **לפי שיצאו העם לטייל** חוץ למחנה ישראל ושם נמצאת בנות מואב ... וזה לשונו אין שייט אלא לשון טיול, וזה סיבת ויחל העם לזנות: **הטעם שבני ישראל חטאו משום שיצאו מבחינה לטייל עם ישראל** הוא עם לבדד ישכון, **המעלה שלו מה שהוא לבד** - ולא יוצא לטייל

קללת בלעם הייתה - במה שמשבח את עם ישראל במעלה של מה טובו אהלי, והן לבדד ישכון, **והם הרגישו בטוהים במעלתם**, ולכן חשבו שיכולים לצאת לטייל מחוץ למחנה, ו**בזה נכשלו ונפלו**.

בנין היטב אם יש אפשרות לקנות יותר בזול, אלא שהחנות נמצאת במקום "מחוץ למחנה" ... זהו עצת בלעם, **לחסוך בכסף ע"י שקונים במקום רחוק ומפוקפק** - ומי שיוצא לטיולים מחוץ למחנה ... **שותף הוא לעצת בלעם**. עם ישראל ישמור על עצמו רק אם יזהר מלהפשט סחורות בזול כאלו, ומטיילים מחוץ למחנה.

הסיבות

- פתגמים ואמרות.....עמוד ב'
- על פרשת שבוע.....עמוד ב'
- פניני הפרשה..... עמוד ג'
- דמויות הוד..... עמוד ד'

מעשה רב

זהירות מכעס

מנהג טוב שנהג או קבלה שקיבל. גם עתה לאחר כתיבת המכתב וקריאתו, קרא לשלושה בחורים אלו, אלא שהפעם אמר להם שברצונו לדון עימם בעניין רציני, וכך התחיל רבי ברוך בער את דבריו: כולכם זוכרים בוודאי את הבחור הצעיר, ואת המקרה שקרה לו עם משפחתי לפני שנים מספר. כעת הוא מבקש ממני מכתב המלצה כדי להתקבל לרב בעיר מסוימת. הכאב בלבי עדיין גדול, ואני חושש שצעיר האישי עלול להתבטא בין שורות המכתב שהנכתי, אי לזאת אני מבקש מכם שתקראו את המכתב, ותאמרו לי בכנות האם מכתב המלצה אכן משקף נכונה את מעלות המומלץ, או שמא יש לתקנו ולשפרו. אם הדברים הנשמעים הססניים מדי - אכתוב את המכתב מחדש, כי אכן רציתי להעניק לו את המלצה הטובה ביותר. **שלושת הבחורים** קראו את המכתב בעיון הראוי, ואישרו שאכן הוא מושלם ומשכנע כדבעי. רק לאחר שהעביר על מידותיו, נלחם בכל כוחו לבל תתגבר בו ולו לרגע מידת הכעס, והצליח להתעלות מעל כאבו האישי, רק אז שיגר רבי ברוך בער את מכתב המלצה שבידו. **מבחינה עד מאד** הזהירות העצומה לבל יכנס שום סרך ממידת הכעס לליבם, כי אם הוא נכנס החכמה מסתלקת מיד.

והלם. שום רמז לא קדם להתרחשות. הוא הבין שהכאב והצער שייגרמו לבתו כעת, יהיו כבדים מנשוא. לא עמדה בפניו כל ברירה, והיה עליו לספר לבתו את החדשות הנוראות. **בחלוף זמן מה** קיבל רבי ברוך בער מכתב מהבחור הנ"ל. רבי ברוך בער פתח בחשש את המכתב לדעת על מה? במכתבו סיפר הבחור כי הגיש מועמדותו לרבנות בקהילה קטנה, ותוך הריאיון סיפר לוועדה הבוחנת על לימודיו בישיבת קמניץ בעבר. פרנסי הקהילה התרשמו ממנו לחיוב, אך בטרם יקבלו החלטה סופית על בחירתו - ביקשו ממנו מכתב המלצה מאת ראש הישיבה. 'אם כן', סיים הבחור את מכתבו, 'הנני מבקש שראש הישיבה יכתוב לי המלצה'. **לאחר שגמר רבי ברוך בער** לקרוא את המכתב, שבו והתעוררו בליבו הכאב והמבוכה שנגרמו לו בגללו בעבר, ואף רגשות מעורבים התחילו לבעבע בליבו, על בקשתו זו של הבחור. למרות זאת לא נרתע מלכתוב עבורו מכתב המלצה. כאשר סיים לכתוב חזר וקרא את המכתב פעמים מספר, כדי לדאוג אם אמנם המכתב מביע את השבחים שאותם התכוון לכתוב, והנה ככל שהרבה לקרוא את המכתב, כן גדלו ספקותיו באשר לדברים הכתובים בו. **החליט רבי ברוך בער** לקרוא לשלשה בחורים, שבפניהם היה נוהג רבי ברוך בער לעשות התרת נדרים, על איזה

מעשה מרום מאד מסופר על ראש ישיבת קמניץ, מרן בעל ה'ברכת שמואל' זצ"ל, על זהירותו הנוראה מסוך של מידת הכעס: **בת הייתה לו לרבי ברוך בער זצ"ל**, ראש ישיבת קמניץ, שקשה היה למצוא לה שידוך הולם. ככל שחלף הזמן ושידוך הגון טרם נמצא, הלכה הבת והתעצבה אל ליבה. אביה שהיטיב לחוש את כאב זולתו ברגעים קשים, כאב מאוד את כאבה. **והנה באחד הימים** הגיע קץ לצער והכאב, הבת התארסה עם אחד מבני ישיבת קמניץ, והשמחה בבית ראש הישיבה הרקיעה שחקים. **כמהנה אותם ימים**, קנו הורי הכלה מתנות אירוסין עבור החתן - מגבעת, חליפה ושעון כיס. לא היה זה חזון בלתי נפרץ בקמניץ, שהחתן והכלה אינם מתראים בזמן שבין האירוסין לנישואין, לפיכך הציע רבי ברוך בער לחתן, שימצא לו ישיבה בעיר אחרת, כדי שיוכל ללמוד ללא הפרעות. החתן נעתר ברצון ונסע ללמוד בישיבה בעיר אחרת. כעבור חודשים מספר, הגיעה בדואר חבילה הכילו של רבי ברוך בער. החבילה הכילה את המגבעת, החליפה ושעון הכיס שהחתן קיבל במתנה בעת האירוסין, ובמכתב שצורף לחבילה לא היו הסברים מפורטים למעשה המוזר, פרט לכמה מילים שבהן הודיע החתן שהאירוסין מבטלים. **רבי ברוך בער** היה אחוז תדהמה

דגל המוסר בלק / המשך

ועשתה מעשה. ראשית הצילה אותם, ואח"כ נתגיירה עד כי הגיעה להזדווג עם יהושע, מנהיג העם, תלמידו של משה רבנו! **איך בלק נעמד בחצי הדרך והסתפק בחצי מסקנה?**

וכן אנו רואים לפעמים גם כיום. ב"ה תנועת התשובה כל כך מתפשטת ומצליחה, והנה אנו עדים לפעמים שחוזרים בתשובה, מסתפקים בכך שתשובתם תהיה תשובה מיראה. **ומדוע לא תשובה מאהבה?** מדוע לעגור בחצי הדרך? ואפילו אצל תלמידי ישיבה ותיקים, שאינו בגד של בעלי תשובה, אנו רואים שהם נרתעים מהדרך של עבודת ה' בקיצוניות, מדרך של להרגיז יצר הטוב על יצר הרע על ידי לימוד המוסר ותיקון המידות, ומסתפקים במועט, נעצרים בחצי דרך.

בלעם, כוחו בפיו. הרבה השתדל, הרבה נסיונות עשה כדי להצליח, הרבה תככים, עד שראה שאינו מצליח, ואז, לא נשארה לפניו אלא הדרך להמליץ על זנות ועל קלקול המידות, וזה המוצא היחיד של בלעם בדרך, ובוודאי שעם מידות כאלו לא היה ראוי שתשרה עליו שכניה, ועל כך מסבירים חז"ל (רש"י פסי ה'): ואם תאמר **מפני מה הושרה הקב"ה שכנתו על גוי רשע?** כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר: אילו היו לנו נביאים חזרו למוטב. העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם, שבתחילה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר את עצמן לזנות. מסביר הסבא זצ"ל מנובהרדוק בספרו מדרגת האדם, שהסכנה היא יותר גדולה אצל אדם שהוא בעל מעלה, הנק שציא מבלעם הוא הרבה יותר גדול בגלל שהיה בדרגת נביא. **וכן ראינו בחזרו שדווקא הגרמנים שהיו בעלי תרבות מפותחת ביותר, הם הם אשר עשו בעולם את הזוועות הכי נוראות.** מיעם נבחרו כפי שהגידו את עצמם הפכו לעם רוצח, הכי שפל. וגם ע"מ ישראל נכשלו בעוון הכי גס בשיטים, בגלל שהיו במעלה רמה.

חז"ל מגדירים את התלמידים האמיתיים שאינם מסתפקים במועט במאמדם: כל מי שיש בו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע. **חז"ל לא תלו את החבדל בין תלמידים אלו לאלו, בכשרונות ובהכנה, ואף לא בעקביות ובהתמדה, אלא במידות.** המידות הטובות הם הערובה להצלחה כתלמידיו של אברהם אבינו, ובמידות תלוי הגורל המיועד לתלמידים: מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע? איזו שאלה היא זו, והלא כבר נקבע ברישא שהחבדל הוא בשלשה דברים: המידות, ומה שואלים שוב? **אלא מוכרחים לראות כאן** שהמידות הן שמוכילות את האדם עד קצה הדרך, בלי להיער באמנע: תלמידיו של אברהם אבינו אוכלים בעולם הזה, כן, בעולם הזה ונחלו לעולם הבא וכי אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשו יגהם ויורדו לכאר שחת וכו'.

וכן, ראינו בפרשה, שבלעם שהתורה מעידה עליו שיודע דעת עליון, **ירד לשפל המדרגה,** לכאר שחת, ולא עמד לו כשרונותיו וידיעתו את ה'. זוהי התוצאה הישירה ומוכרחת של עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה.

כמה על האדם לפחד מזה ולא להסתמך על כך שהוא יושב בישיבה כתלמיד, זה לא מספיק. צריך לנקוט בדרך הקיצונית, ללא פשרות, של לימוד המוסר ותיקון המידות. תיקון המידות זוהי הערובה להשתייך לתלמידיו של אברהם אבינו ולזכות להיות אוכלים בעולם הזה ונחלו לעולם הבא, **כפי שאמר: "להחיל אוהבי יש ואוורותיהם אמלא".**

דברי רבותינו בעלי המוסר על פרשיות השבוע

רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל / הסבא מנובהרדוק

ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא ויקם בלעם בבורק ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתתי להלך עמכם" (כ"ב - י"ב - י"ג)

"להלך עמכם - אלא עם שרים גדולים מכס". [רש"י]. בלעם אומר לשרי בלק שהקב"ה מונע ממנו ללכת איתם משום כבודו, כלומר אין זה מכבודי ללכת עם שרים פשוטים כמוכם, שואל **רבי חיים שמואלביץ** בלעם הרי היה נביא, וא"כ איך פירש את דבר ה' כרצונו ולפי נטיית ליבו, הרי הוא מתכחש בכך מהסיבה האמיתית שהקב"ה אמר לו "אל תלך עמם לא תאור את העם כי ברוך הוא."

ומתוך, בלעם לקה בחרשות סלקטיבית, ששורשה נעוצה בתכונה אנושית שמצויה ביותר לדאבוננו, והיא, "האדם שומע מה שהוא רוצה לשמוע", ולכן שמע את שרצה לשמוע ואמר לאחרים את מה שכאילו שמע. א"כ, למדנו מכאן יסוד גדול, אדם חייב לעמוד כל הזמן על המשמר, ולבדוק אם הדברים שהוא שומע אכן נאמרו, או שמא שמע הוא את מה שהוא מעוניין לשמוע.

רעיון זה כבר קדם לו **הסבא מנובהרדוק** על מה שאמר לבן ליעקב אחרי בריחתו עם נשותיו "יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלוקי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע", זאת אומרת שהוא לא יכול לעשות כלום? נשימה הוא ממשיך ואומר "ואלוקי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע", זאת אומרת שהוא לא יכול לעשות כלום? אלא, שהדבר יובן על פי מעשה שהיה. ישב יהודי בתחנת הרכבת, והנה הגיעה הרכבת, אבל הוא לא עלה עליה. ניגש אליו יהודי שהמתין גם הוא לרכבת, ושאל אותו למה אינך עולה לרכבת? ענה לו: אין לי כסף לרכוש כרטיס. שאל אותו האיש, אם אין לך כסף, מדוע אתה יושב כאן? ענה לו, יש לי ביטחון בקב"ה שיזמין לי כרטיס. והנה, משמיע הרכבת צפירה אחת, צפירה שניה, ו... צפירה שלישית. כבר נשמע קול הקטר הנושם בכבדות, לפתע עובר יהודי במרוצה, וצועק ליהודי המתין בביטחון "מה אתה יושב, הלא הרכבת כבר מתחילה לזוז. אם אין לך כרטיס, קח כרטיס ועלה מהר קרוין", וכך עשה, עלה לרכבת והיא התחילה לנסוע. ניגש אליו אותו יהודי שלעג לו ולבטחונו, ואומר לו: תראה אזה מין שוטה אתה, איך אתה יכול לסמוך על הביטחון שלך? אילו איחר היהודי הזה בשניה אחת, לא היית יכול לנסוע...

סיים הסבא מנובהרדוק [שכנראה הוא עצמו היה אותו יהודי שהמתין בתחנת הרכבת וכולו מלא במידת הביטחון] ואמר: זה מה שלבן אמר: "יש לאל ידי לעשות עמכם רע" תוך כדי שאומר "ואלוקי אביכם אמר אלי וכו' השמר לך וכו'", כי כמו כופר, גם כשאתה מוכיח לו ועונה לו תשובה מוחצת, הוא שומע דבר אחר, את מה שליבו חפץ. כך גם לבן, הקב"ה מזהיר אותו שלא יתקרב ליעקב, והוא ממשיך ואומר "יש לאל ידי לעשות עמכם רע", כי מי שמתרגם כל ענין רק באופן שהוא חפץ לשמוע ולראות, אפילו אם יפתחו לו ארובות השמים ויראה הכל בגלוי, בכל זאת לא יאמין.

מחשבת מוסר

אמרות ופתגמים

<p>"הגרש" זצ"ל בשעה שהיה נוגע עם ידיו במעטת, היה נוטל את ידיו" (רש"י מקלם)</p>	<p>"הכם רואה הנולד, חכם עיניו בראשו אבל רגע חזוהו רק צדיק יגיעה כי צדיקים לגם בידם" (ממוהר"א מ' שימונביץ זצ"ל)</p>	<p>"מאכל שהוא בתכלית חכשרות יתכן שאסור לאנכלו היינו אם בשלו ענבים, כן יש דרך שווא כשר ואסור להלך בו מפני שהמנהיג הוא פסול" (הגר"ח מברסק זצ"ל)</p>	<p>"ישאלוהו אם מותר ללוות מעות על סמך שבטוח בה' שיחיה לו לפרוע, והשיב, אילו היה לך מעות ותוכל להלוות לאחד על בשחון גם אתה מותר לך ללוות" (מוהר"א זלמנעם זצ"ל)</p>
<p>"יצר הרע דומה לזנב, דרכו של זנב אף שכי"פ מגרשים אותה אנפ"כ חוזרת בחזרה פעם על הפנים ופעם על היר"י" (הגר" בלאזר זצ"ל)</p>	<p>"מחפש אל חלב רחוק כשמים לארץ, אנפ"כ כשמשמיר מן השמים לארץ צומח על הארץ" (הגר"י"ו)</p>		

פניי הפרשה

בעלי המוסר

"ויען ויאמר הלא את אשר ישים יהוה בפי אתו אשר לדבר". (כ"ג - י"ב). **רבי יעקב גלינסקי זצ"ל** בדרשותיו היה אומר, **שהסבא מנובהרדוק** היה מתאר את בלעם כך: היה פעם שמש נאמן שניקה את בית המדרש בשעת לילה מאוחרת, לאחר חצות. לפתע הוא רואה שהגנב של העיר נכנס בשקט בשקט לבית הכנסת, הגנב לא הבחין בו. השמש התחבא מתחת לשולחן לראות מה הגנב עושה, ולתפוס אותו "על חם", פעם אחת ולתמיד. והנה, הוא רואה שהשמש ניגש לארון הקודש, מנשק את הפרוכת ומתחיל לבכות. חשב הגבאי: כנראה יש לו חולה בביתו, או שמא קרה משהו אחר, וחיכה בסבלנות לשמוע אילו בקשות יבקש. והנה הוא שומע, רבונו של עולם, ריבונו של עולם, תן לי רוח הקודש. יתור הוא לא הצליח לשמוע. אחרי שעזב את ארון הקודש, לא יכל השמש להתאפק, יצא מהמחבוא ורדף אחריו בחשיכה. ר' יהודי, אף אחד לא נמצא איתנו, רק אני ואתה. שמעתי שהתפללת, אנא תסביר לי מה התכוונת בבקשותיך, תאמר לי את האמת, האם השתגעת? וכי רק רוח הקודש חסרה לך? מה קרה לך ידידינו הגנב? אמר לו הגנב, מה אתה לא מבין, ומי כמוך יודע מה זה לילה חורפי קשה קשה, כמה קשה לפרוץ לבית סגור ומסוגר, אני ממש מוסר את נפשי. ועד שאני כבר בפנים, מאותו הרגע חיפוש הארנק של בעל הדירה כל כך קשה, חיפוש בחורים ובסדקים מתוך פחד ואימה, שרק אנשים בודדים מסוגלים לעמוד בפחד כזה, פחד, מתח. אילו היתה לי רוח הקודש, הרי הייתי יודע היכן טמון הכסף, ופונה ישר אליו, וחוסך לעצמי את כל הצער והמתח.

אמר הסבא מנובהרדוק, אותו הדבר בלעם, הוא זוכה לדבר עם הקב"ה, הוא זוכה שהקב"ה שם לו דברים בפה, הוא זוכה לרוח הקודש, אבל מה הוא עושה עם זה? מקלל, מנסה להרוויח כסף בכל מיני דרכים ערומיות, ובמקום לנצל את הנהואה ששרתה עליו, הוא הולך ומוכרה בניז'ד עדשים, כאותו גנב שהלך להתפלל להקב"ה שיהיה לו רוח הקודש... ואם יהיה לו רוח הקודש, מה הוא יעשה בה? שטויות! כמה מוסר השכל אנו צריכים ללמוד מכך, לנצל את כוחותינו, וללמוד משהו מאותו טוב שהקב"ה משפיע עלינו, ולא ללכת בדרכי בלעם שכבר זכה להשראה מלמעלה אבל לא ידע לקחת אותו לכיוון הנכון.

את המעשה הבא סיפר **מרון הרב שך** זיע"א כפי שמופיע בספר "שמושה של תורה": "פעם נועדה אסיפת רבנים לדיון עם המשכילים עוקרי הדת, אשר דרשו "תיקונים" בחינוך המקובל מדור דור, ברוח הרפורמה הידועה. אלא שחכמים היו הם להרע, והציגו את עצמם כדורשי טובת הדת והמסורת. לדוגמא, ביקשו להתחיל את התורה מ"בראשית" ולא להתחיל ללמוד עם תינוקות של בית רבן מספר ויקרא. וכן להתחיל ממסכת ברכות, ולא מסדר נזיקין, וכיוצא בזה, לכרסם מעט מעט. כדי לפשוט טלפיהם ולומר "ראו, כשרים אנו". קם אחד מהם ואמר: "הרי בעל השפעה אני, ומהלכים לי בחלונות הגבוהים, אילו רציתי, הייתי יכול להביא לסגירת כל הישיבות, ולא עשיתי זאת, כי מוקיר אני את התורה ולומדיה" וכו' וכו', - "נופת תטופנה שפתי זרה..."

קם רבינו **בעל הבית הלוי זיע"א** ואמר; קדמך בלעם הרשע באמרו "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ד". שיש להקשות, מדוע א"כ נמנה בלעם בין רשעי אוה"ע, והרי אמר במפורש שלא יעבור את פי ד? אלא כך הביאור, אמר בעל הבית הלוי: "אם יאמר אדם אפילו יתנו לי מליון רובל לא אלך למקום פלוני, הרי יש בדבריו ממש, לפי שבידו הדבר לעשותו, אלא שמונע הוא את עצמו מלבצע. אבל, אם יאמר אדם אפילו אם יתנו לי מליון רובל לא אעקור הר פלוני ממקומו הרי לטוטה יחשב, וכי הדבר בידו להזיז את ההר ממקומו?! האם הוא זה שמונע מעצמו לעשות כך? וכי אם היה רוצה היה יכול לממש את רצונו?... כך, אמר הבית הלוי, בענינו של בלעם שאמר אם יתן לי בלק גוגי, ומתוך דבריו משמע כאילו קיימת בכלל מין "הוה אמינא" שיכול לעבור את פי ד', אלא שהוא ברוב טובו נמנע מלעבור את פי ד' - זו היא איפוא רשעותו של בלעם הרשע.

סיים הבית הלוי ואמר: כך גם בנוגע לענינו של אותו משכיל מתחכם שכביכול נמנע בחסדיו מלהציק לשיבות, משמע מדבריו שסבור הוא שקיימת אצלו בכל אפשרות שכזו, ולגביו אין זה כ"עקירת הר" אלא כהימנעות מ"ללכת למקום פלוני". אכן כמוהו כבלעם... אבל שקר בפיו, משום שה' לא נתנו להרע עמנו ולא יכול לעבור את פי ה' ילעשות קטנה או גדולה. וזו דרכם של אויבנו מאז ומעולם, לבן הארמי אמר ליעקב אבינו יש לאל ידי לעשות עמכם רע, אבל תוך כדי דיבור גילה את הסיבה האמיתית להמנעותו "ואלקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע. יאף אתה כן, כלום בידך לסגור את הישיבות? כלום אין להן בעל בית? האם אין הקדוש ברוך הוא נותן התורה ושומר על לומדיה?! ופני המשכיל חפו..."

"יירא את ישראל שוכן לשבטיו" (כ"ד - ב) ראה שאין פתחיהו מכוונין זה לזה. [רשי"י]

כותב **רבי אברהם יפהין** בספרו ה"מוסר והדעת", על הפסוק "וישת אל המדבר פניו" תרגם האונקלוס, הסתכל בלעם על חטא העגל שעשו ישראל במדבר. רשע זה חיפש בכל דרך איזשהו פגם בישראל, שמשם תהיה לו אחיזה לקללם. לפתע פתאום, כשראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה, מילאה אותו התרגשות רבה עד שנהפך מן הקצה אל הקצה והתחיל לברך אותם. מה קרה? בלעם היה במהותו רשע, הוא קינא בהצלחת השני, וכמו שהמשנה אומרת, עין רעה, רוח גבוהה וכו'. בלעם לא יכל לסבול הצלחותיהם של ישראל, ורצה להכניס בהם עין הרע. כשהוא ראה את מחנה ישראל מראש הפעור בכוונה לקללם, נתקלה עינו בדבר שאצלו היה זר לחלוטין. כל חייו עינו היתה רעה, לא יכל לראות משהו טוב, התנהגות טובה או מעשה טוב, ופתאום כאן הוא רואה לראשונה בחייו עם שלם שמתרחקים מתכלית הריחוק מכל מה ששייך לחבריהם עד כדי עשיית גדר שלא יוכלו לראות כלל את הנעשה באוהל חבריהם. המראה הזה זעזע אותו עד עומק נפשו, כי ברגע אחד הוא הרגיש כמה הוא שפל, ראייה זו נתנה לו להתפקח, ואז חדרה אליו ההכרה שבשום פנים ואופן לא יוכל לקללם, ואז עלה בדעתו שבוודאי ראוי עם כזה לברכה על גודל אצילות נפשו.

כנגד עשרה ניסיונות שנתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם, נתנסה בלעם עשרה ניסיונות ולא השיג בהם כלל.

היה עומד על כך **רבי אייזיק שר** ראש ישיבת סלבודקא, צא ולמד מה בין ניסיונותיו של אברהם אבינו ע"ה, לבין ניסיונותיו של בלעם. בעוד שניסיונותיו של אברהם אבינו היה לקיים רצון ה', הרי בלעם רצה לעבור את פי ה', ולא עזרו לו עשרת הניסיונות, האזהרות שהחזיר לסור מדרכו הרעה.

המשגיח **רבי יחזקאל ליינשטיין** מוסיף, על הפסוק "ויתייב מלאך ה' בדרך לשטן לו", כתב רש"י, מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד. פרשה זו צריכה לעורר את האדם. אם בלעם הרשע, ראש וראשון לכל דבר שבטומאה, משתדלים בו מן השמים ועושים את כל העצות כדי שלא יאבד, על אחת כמה וכמה עושים בשביל כל יהודי כדי להצילו מן החטא. ועוד יש ללמוד, כי כאן בעולם הזה, משתנה הטבע ונשלח משמים שליח של רחמים להציל את האדם, אבל צריך לדעת שזה דווקא בעולם הזה, עולם של עשייה ובחירה, אבל לעולם הבא, נעשה האדם "חופשי" ואז נאבד הוא לגמרי בחטאיו.

יסוד זה היה שונה **רבי יצחק בלאזר**, בעולם הבא כבר לא נכיר את הקב"ה, ושלא נסיק ונולד מהתקרבותו אלינו בעולם הזה לאשר צפוי לנו בעולם הבא.

עשרה 'מלאך' כנגד עשרה ניסיונות

"ויעמוד מלאך ה'" (כ"ב - כ"ד) אומר הגר"א **מולנא**, עשר פעמים נאמר בפרשה "מלאך ה'", כנגד עשרה ניסיונות שהתנסה בלעם הרשע ולא השיג בכולם:
 א. "ויתייב מלאך ה' בדרך לשטן לו והוא רכב על אתנו ושני נערינו עמו".
 ב. "ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו".
 ג. ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה".
 ד. "ותרא האתון את מלאך ה' ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה".
 ה. "ויסוף מלאך ה' עבור ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל".
 ו. "ותרא האתון את מלאך יהוה ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל".
 ז. "ויגלה ה' את עיני בלעם וירא את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלפה בידו ויקד וישתחו לאפיו".
 ח. "ויאמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אתנך זה שלוש רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי".
 ט. "ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי".
 י. "ויאמר מלאך ה' אל בלעם לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו ותדבר.

דמויות הוד

רבי חיים בן עטר זצ"ל - האור החיים הקד' / ט"ו תמוז

רבי אליהו ברוך קמאי זצ"ל ר"י מיר / י"ב תמוז

באחת מהפלגותיו של האור החיים הקדוש התפרקה האוניה בלב ים ונותר אור החיים הקדוש בודד על קרש שנפל מהאוניה, הגלים זרקוהו לכל עבר, אך בחסדי ה' לאחר יומיים וקצרים וקשים הגיע הרב לחוף מבטחים- חוף ריק שאין בו שום נפש אדם, ואין קול ואין ענה ואין קשב (מלכים א' טו). קהל האור החיים הקדוש ללכת בתוך הים ושם ראה עשן יוצא מארובה, אלה עשן באפי (ישעיה סה, ח), אמר בליבו, אלך לשם, כנראה וירקות, שקדים ובוטנים, ואכל מהם מעט כדי שיש שם בני אדם, אין בלי אדם... הגיע לשם אור החיים הקדוש ולהפתעתו מצא ארמון מלכים, חדרים מפוארים ורחיטים מכובדים, והפלא הגדול של האור החיים שם שומר ושום נפש חיה, הסתובב הרב בבית אנה ואנה וראה שולחנות מלאים כל טוב עם פירות וירקות, שקדים ובוטנים, ואכל מהם מעט כדי להרגיע את רעבונו שלא אכל כמעט שלושה ימים (ותכנן לשלם לבעלים על מה שאכל, והותרו הברב משום פיקוח נפש).

אח"כ הלך אור החיים הקדוש לאחד החדרים וישן על המיטה. והנה לאחר דקות ספורות, באו בעלי הבית- שורדי הים, ניגשו לשולחן וראו תפוזים מקולפים, נבהלו ושאלו, מי העז להיכנס לביתם? "כולם לשלון חרבות!", אמר ראש השוודים, "אולי עושים לנו מצוד". תיכף ומיד עברו בין החדרים עד שהגיעו לחדר בו ישן אור החיים הקדוש, ראוהו שוכב ואמרו לו: "הי, תקום! מה אתה עושה פה? מי נתן לך רשות להיכנס? פתח אור החיים הקדוש ואמר: "האוניה חשבה להישבר בלב ים... ונשארתי בודד ולא ידעתי את נפשי... איני מתעסק בשום דבר מלבד בתורת אלוהים... אך השוודים לא הסכימו לקבל את דבריו והעמידוהו לדון, אור החיים הקדוש התעטף בסדין והתחטף לפני ה' יתברך, "חטאתי לפניך רבונו של עולם". עד שפיתע באו אליו השוודים ומרמו שראש השוודים רוצה לחקור אותו ולבדוק שלא נכנס לביתם בעבר וגילה סודות לאחרים.

נכנס אור החיים הקדוש עטוף בסדין לפני ראש השוודים, שאמר: "רבי חיים, כבודו לא זוכר אותי?" "איך אזכור, מאיפה אני מכיר אותך?", השיב הרב.

ראש השוודים סיפר כשהוא היה ילד בגיל שלוש עשרה, הוא כעס כעס גדול על הוריו והרג אותם, רח"ל. "אתה זוכר אחד כזה?",

בשנת תרכ"ה בהיותו הגאון רבי אליהו ברוך קמאי זצ"ל בן 24 בלבד, כבר מיילא את מקום חותנו בכס הרבנות של העיירה שקוד. תקופה לאחר מכן החליט לעזוב את הרבנות ונעשה 'פרוש', וישב על התורה והעבודה בביאליסטוק ולאחר מכן בבריסק.

בהיותו בבריסק התוודע אל הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק בעל 'בית הלוי', שעמד עד מהרה על גדולתו המדומימה בתורה של הצעיר הפרוש ודאג לפרסם את שמו בעולם התורה. בהשפעתו חזר וקיבל על עצמו את עול הרבנות, ובהשתדלותו עלה על כס הרבנות בקרליץ.

על אופן התמנותו כרב בקרליץ סופר בספר צאצת המן: ראשי קהילת קרליץ ביקשו את רבי יוסף בער סולוביצ'יק רבה של בריסק להמליץ על גדול בתורה לרב בעירם. הורה להם רבי יוסף בער על אברך פלוני מבאי ביתו הראוי לאותה איצטלה. שיגרה קהילת קרליץ שנים מנכבדה לבריסק ויפיו כח בידם, למסור כתב רבנות לידי האברך שהומלץ להם על ידי הבית הלוי.

באו המורשים לבריסק ונכנסו לבית הרב. פתח לפניהם השמש את חדר הספרים להמתין שם. ראו שם אברך רזה ללא הדרת פנים, לבוש בלאווא, עומד ליד ארון הספרים ומעיין בספר. שאלוהו היכן רבי יוסף בער, אמר להם: "הרב יבוא בקרוב". ישבו והמתינו לרבה של בריסק ולא נתנו דעתם כלל על האברך לקשור עמו שיחה. לפי קומתו הנמוכה, מראהו ולבושו, נראה להם בחור ישיבה עני או קבצן הסמוך על שולחנו של הרב.

בניתיים בא 'בית הלוי'. ראה שני אורחים, נתן להם שלום ושאלם "מהיכן יהודים?". אמרו לו: "מקרליץ אנו, באנו בעניין הרב שכבודו המליץ עלינו". הורה להם רבי יוסף בער על האברך העומד ליד ארון הספרים ואמר: "הנה רבי אליהו ברוך, כבוד הרב מקרליץ".

השפילו שני האורחים את עיניהם מבושה, הביטו זה בזה בתמיהה כשואלים: הכה רב באחר לקהילת קרליץ המהוללה? לא בעל קומה, לא הדרת פנים לו, ולא הידור לבוש, היתכן?

אותה שעה יצא רבי אליהו ברוך מן החדר. פתחו השלוחים ואמרו במורת רוח כבושה: "אמנם בטוחים אנו בכבוד הרב מבריסק שהאברך רבי אליהו ברוך ראוי לאותה איצטלה מצד גדלותו בתורה, אבל אנו אנשי קרליץ, עיר שכל ימיה ישבו ברנים גדולים על כסאה, אנשי צורה השם התורה היה מתכבד על דמם...".

הפסיק רבי יוסף בער את דבריהם ואמר להם: "אנשי קרליץ, המתינו לי רגע יקט, פתח את הדלת לחדר הסמוך ונכנס השמש ר' יעקב. אמר לו הרב: "ר' יעקב, קח את אנשי קרליץ ולך עמם לבית המטבחים".

תלה ר' יעקב מבט תמה ברב. אף האורחים הביטו אל הרב בהשתוממות. קצרה רוחם ואמרו בקפידה עצורה: "הרב מבריסק, מה לנו ולבית המטבחים? באנו לבקש רב לעירנו כראוי לה ולשמה הטוב".

"העניין הוא", הסביר רבי יוסף בער, "באשר להדרת פנים - ראש הקצבים של בריסק אין כמותו ראוי להיות מרא דאתרא בקהילה נכבדה. הוא בעל גוף ובעל כרס. איש צורה לכל הדעות. לכו בבקשה עם ר' יעקב לבית המטבחים ותהיה לכם נחת רוח להביט בו...".

השליחים הבינו והתנצלו בפני הרב דבריסק. רבי אליהו ברוך התקבל כרב בקרליץ, ולא עברו ימים מרובים ונתפרסם כאחד מגדולי הרבנים שבדורו.

רבי אלחנן וסרמן הי"ד זצ"ל / ולב"ע י"א תמוז תש"א

"הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" (כוט)

"עם" הוא כינוי לשבט אנשים שנעשו חטיבה מיוחדת מכח דתם ומורשתם הרוחנית, "גוים" משמש כנוי לשבט אנשים שהתגבש על בסיס ארץ מולדתם גרידא.

אנחנו עם ישראל קיימים בארץ קיום נצח רק מפני היותנו "עם" ובתור שכאלה שבהכרח נשכון לבדד. זה יחודנו הבלעדי. בתורת "גוים", דהיינו בתורת עם שכל הוויות מיוסדת על ארץ ומולדת, אין לנו זכות קיום".

ובגוים - כלומר בתורת גוי בקרב גוים, "לא יתחשב" - אין לנו שום חשיבות. ללמדנו, שארץ ישראל אינה לגבינו בבחינת המושג "מולדת" הנפוץ בעולם, אלא היא הקרקע המוכשרת שנקיים בה את מצוות הקב"ה, במיוחד מצוות התלויות בארץ, אבל אין להעלות על הדעת שארץ ישראל עשתה אותנו אומה. (אור אלחנן ח"ב עמוד יג)

"אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהה לא אוכל לעבר את פי ה'" (כביח)

כתיב בירמיה (יט, ה) ובנו את במות הבעל לשרף את בניהם באש עלות לבעל אשר לא צוית ולא דברת ולא עלתה על לבי" ופירושו בתרגום "דלא פקדית באורייתו ודלא שלחית ביד עבדי בנייא ולא רעוא קדמי".

הנה בכתוב הזה מפורש כי יש שלשה חלקי תורה א. הנקרא צווי. ב. הנקרא דבור. ג. שאין עליי לא צווי ולא דבור אלא רצון ד' בלבד והם כל המצוות דרבנן כנ"ל.

בלעם הרשע דלכאורה אחרי שאמר "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהה לא אוכל לעביר את פי ה'", מה היא רשעתו? אבל באמת אף שידע בלעם היטב כי הליכתו לקלל את ישראל הוא נגד רצון ה' לא חשש ע"י כל זמן שלא היה לו צווי מפורש שכלל לילך. וע"כ אמר לא אוכל לעבור את פי ה' - פי דייקא, אבל רצון ה' לא היה חשוב בעיניו לעשותו, וזוהי רשעתו. (דברי סופרים סימן א, כג-כד)

הבית. ורגע לפני שר' אלחנן יורד, הוא לא יכול להתאפק ושואל אותו: "כבוד הרב, אני שמח על הזכות שגשלה בחלקי להסיט את הרב למחוז חפצו, אבל תורה היא וללמוד אני צריך. בתמיילה רצה הרב ללכת מרחק כה גדול, וסרב שאני אסייע אותו. הייתי צריך להתחנן לפני הרב שסיכים לכך שאביא אותו למחוז חפצו. והנה, כאשר כמעט הגענו, ונותר מרחק כה קצר, סרב הרב לרדת ואמר לי לעשות סיבוב שלם ולהביא אותו עד פתח הבית, מה פשר הדבר?"

אמר לו רבי אלחנן: "אכן, צודק אתה בדבריך. באמת לא רציתי לנסוע. איך דרכי ליהנות מאחריים. אבל אתה התעקשת וזכית במצווה זו להסיט אותי אל מחוז חפצו. אולם, אם כבר מקיימים מצווה, צריך לעשות אותה בשלימות. מצווה שלא מקיימים אותה בשלימות, חסר בכל המצווה. אם כבר הסעת אותי את כבדת הדרך הארוכה הזאת וזכית במצווה, מן הראוי שתוכה לעשותה בשלימות, ולהביא אותי עד מחוז חפצו ממשי. כי מצווה בשלימות היא מצווה שונה לחלוטין!"

כאשר הגיע רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד לארצות הברית כדי לסייע לשיבתו בברנוביץ, היה בידו פתק עם שם של נדיב אחד אליו רצה להגיע. הוא שאל את מארחו כיצד הדרך למקום מגוריו של הנדיב, והלה אמר לו כי מדובר בדרך ארוכה, ואם רק ימתין קמעה עד שיגמור לאכול פת שחרית, יקח אותו לשם.

רבי אלחנן סירב לכך, ואמר לאותו מארח כי בראונו ללכת לשם רגלי, אך הלה סרב בכל תוקף ואמר לר' אלחנן כי הדרך ארוכה מאוד, ובשמחה יסיעו לשם ברכבו מיד לאחר שיגמור לאכול. הוויכוח נמשך ביניהם, כאשר ר' אלחנן מתעקש ללכת רגלי והלה מפציר בו להמתין עד שיקח אותו ברכבו. לבסוף 'נכנע' ר' אלחנן להמתין עד שהלה יקח אותו.

הדרך אכן הייתה ארוכה, והנהג מראה כל העת לרבי אלחנן כמה ארוכה הדרך ומביע את שמחתו על שזכה להסיעו ברכבו. לבסוף הגיעו למחוז חפצם, לפתח חרוב בו התגורר אביו בגוי, אלא שהחרוב היה חד-סטרי ולא ניתן היה להיכנס מאותו כיוון. הנהג

הסביבות

עלון להפצת תורת המוסר

"אוהל יוסף" - נובהרדוק ירושלים

פרשת חקת (לבני חו"ל)

תמוז התש"פ

גליון מספר 296 (329)

דגל המוסר לרבינו גרשון ליבמן זצ"ל

"ויראו כל העדה כי גווע אהרון, ויבכו את אהרון שלשים יום כל בית ישראל" (כ"ו - כ"ט)

אלא אפשר להעיר מכאן, שזה בגדר כל הגדול מחברו, יצרו גדול ממנו אמנם בני ישראל במדבר עומדים בדרגות גבוהות, אבל זה גופא, הביא לערעור ביחסים ביניהם עד כי הרגישו כמה גדולה היא המעלה של השלום. וכן רואים בקורח ועדתו, שדווקא בגלל המעלה הגדולה שלו, נגרמה אצלו הטעות, ובא לחלוק ולריב עם משה רבנו, וכן אומרים חז"ל: שקורח שפיקח היה מה ראה לשטות זו, אלא עינו הטעות. **לכאורה התיורץ עינו הטעות, אינו מתרץ ואינו מספיק.** המעלה והפקחות הגדולה שלו הם הן שגרמו לו לטעות, עד כי הגיע לבאר שחת. ועד כדי כך **שגם אהרון לא הצליח במקרה זה להשכין שלום,** ובודאי שהוא ניסה והשתדל הרבה. כך הפסוק אומר וישמע משה, ויפול על פניו, אבל אהרון אינו מוזכר, וכמו שכתוב שמעלת קורח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה ומקיים גזירת מלך. הוא היה מוכן לוותר על הכל, לתת הכל וכו'. **המעלה גורמת לחסרון,** כי המעלה גורמת לכך שהאדם רואה כל מעשיו כשירים והכל בעיניו רק לשם שמים. **פעם אחת** נסעתי עם רב גדול אחד ברכבת. ושם בתחנה ראינו בן אדם שישב בהרגשה של חשיבות גדולה ולא זו, כמו פסל. שאלתי את הרב שעל ידי: "מה הוא חושב עכשיו האדם הזה? באילו מחשבות הוא כל כך שקוע?" וכך היתה התשובה: **"הוא נתון במחשבה אחת ויחידה: אני, אני ואני, ורק אני.** רק בזה הוא נתון". האדם רואה רק את עצמו, והכל מגיע לו וכל מה שהוא עושה, זה לשם שמים, ואז אינו מתחשב עם דעת הזולת, וזהו המקור למריבות ולחוסר שלום בית. גם בני ישראל במדבר כל כך התרעמו על השי"ת, והדבר כל כך קשה בעיניו יתברך, במקום שישימו את ליבם לרוב הטובות שעשה להם. גם האדם אינו סובל כשבאים אליו בתרעומות. וכל שכן, אם יש כפיות טובה. וטוב כשיש אחד שמשכין שלום ומשכך את התרעומות, **ועל כן בני ישראל, הרגישו את כוחו ואת הטוב שבאהרון הכהן, רק אחר פטירתו,** רק כשנעדר מהם הטוב ההוא, "ויראו כל העם כי גווע אהרון", רק אז בכנו, כי חששו שמהיום אין מי שיעזור להם לעבור את הנסיונות ואת המצבים.

כך גם עלינו להרגיש כמה טובה הסביבה שלנו שבה אנו מתחנכים להתגבר על הנסיונות ולשלום בית, ולא לחכות עד שמגייעים למצב של "אין הטוב ניכר אלא בהעדרו", **לא לחכות** עד ליוראו כל העם כי גווע אהרון" ואחר כך להתחיל לבכות אלא יש להתמיד בלימוד המוסר. להכניע את הגאווה הארורה ואת השאיפה לכבוד, ואז מתבטלות מאליהן כל המריבות ומשיגים את השלום האמיתי.

אומר רש"י ז"ל: כל בית ישראל, האנשים והנשים, לפי שהיה אהרון רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש ואשתו. **אבל במשה רבנו לא נאמר "כל בית ישראל" רק "בית ישראל", בגלל שהיה מוכיח אותם.**

והנה בני ישראל במדבר, דור דעה, הגיעו להשגות גבוהות ברוחניות: קבלת התורה וכל הניסים במדבר, שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בעקה זה ארבעים שנה" וכל ניסי המן, הבאר וכו'.

וא"כ לכאורה מה היה צורך אצלם שאהרון הכהן, ישכין שלום ביניהם, עד כדי כך שבכו אותו שלשים יום. "שלושים יום" כמה אפשר לבכות! ורק בגלל הדבר הזה של השכנת שלום: עד כי זה השכיח מהם את חובותיהם כלפי משה רבנו שלא כולם בכו אותו "כמו שבכו את אהרון. **מה היו המריבות ביניהם כל כך מרובות?**

הנה למשל אצלנו אנו רואים שב"ה כבר שלשים שנה אנו כאן, כמה זוגות נישאו בישיבה, ואף פעם לא היו גירושין. זה הודות לחינוך שלנו לויתור, להכנעה, לשלום. כמה זה נפלא וכמה זה מנוגד למה שאנו שומעים בעולם, הרבה גירושין, כמה קטטות! כמה מריבות! או אנו מבינים **שכדאי לאדם לחיות בסביבה שלנו,** סביבה של תיקון המידות, שלום בית, עמידה בנסיונות וכו', אבל להסיק מכך שזהו העיקר היחידי?

כתוב ברמב"ן: "ויפול על פניו" ולא נאמר ויפלו, כי אהרון במוסרו ובקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו ויהיה כמחריש וכמודה לקורח, ולהשכין שלום, אך לא הצליח. **מעלתו של קורח גרמה לו שהוא ערער על כל המנהיגות.** וכך גם תלמידי רבי עקיבא, לא נהגו כבוד זה בזה. **איך ייתכן?** אלא זה בגלל המעלה הגבוהה שבה היו נמצאים, ובודאי כל אחד מעשיו כשרים בעיניו, **והכל לשם שמים,** והכל עם סימוכין מהתורה. דווקא שם הסכנה הכי גדולה, וגם אצלנו אם אנו רואים כמה פעמים מריבות והתמודדויות, זה נובע הרבה פעמים מהמעלה. וכך אמרו תמיד מתנגדי נובהרדוק, שדווקא בנובהרדוק מרובים המצבים של קפידה על הכבוד. רק זה? זו גוומא. בני ישראל במדבר עשו מזה ענין גדול, הענין של שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו, עד שכל נטייתם הייתה רק לאהרון הכהן בגלל שהיה משכין ביניהם אהבה ושלום. ועכשיו שאהרון הסתלק, כמה הם בוכים, כמה הם מצטערים ודואגים שמא **עכשיו יחסר להם שלום בית.** ואף על פי שנמצא על ידם רב גדול כמשה רבנו, ולכאורה לא יהיו צריכים להגיע בכלל למצבים של קטטות ומריבות, ובכל זאת, רואים שזה לא השפיע.

דברי רבותינו בעלי המוסר על פרשיות השבוע

רבי חיים שמואלביץ זצ"ל

ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו. (כא, לד)

יש לשאול למה היה ירא משה מעוג מלך הביש-האם שייך לומר שנתירא משה מבן אדם שכל כולו בשר ודם ועצמות, הרי ודאי שאין זה נאות למשה רבינו איש האלקים, אלא בא רש"י ופירש לנו: "שהיה משה ירא להלחם, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנאמר ויבוא הפליט, הוא עוג". באותה שעה: "דאמר במדרש, עוג אמר בלבו אלך ואומר לאברהם וילחם וימות ואשא שרה אשתו, אפילו הכי היה ירא משה שמא תעמוד לו זכות אברהם", הרי שכונתו של עוג היתה לרעה, ואם כן מדוע היה משה ירא מאותה זכות? **אלא מוכח מכאן** כי הנהנה ומקבל טובה מאיזו בריה שתהיה בעולם, אין זה נוגע לנו כלל מה היתה כוונת המיטיב, ואף אם באמת כוונתו היתה לרעה, אך אם נסתובב הדבר לטובה, הרי זה חייב להכיר טובה למי שגרם לו טובתו. עוג מלך הבשן לא היתה כוונתו להיטיב ולעשות חסד. אלא להיפך כל כוונתו היתה אך להרע לאברהם ולגרום לו שימות, אמנם משה רבינו ידע שמגיע לעוג הכרת הטוב כיון שבפועל היה בזה חסד לאברהם, ולפיכך היתה זכותו גדולה כ"כ, עד כדי כך שכל כלל ישראל היה נתון בסכנה שמא תעמוד לו זכות זו, והוצרך משה להבטחה מיוחדת מהקב"ה "אל תירא אותו".

יוצא לאור ע"י קיבוץ אברכים - "אוהל יוסף" - נובהרדוק

בית המדרש "בית מרים גיטל" מעלות דפנה 117 ירושלים

טל: 0527639747 דוא"ל: Ohelyosef1@gmail.com